

ДИНАМІКА ЗМІН В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано динаміку змін моделей управління навчальним процесом в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і розроблено прогностичну модель головного управління навчальної і науково-методичної роботи.

Ключові слова: управління, управління навчальним процесом, науково-методичний центр.

Аннотация. В статье проанализирована динамика изменений моделей управления учебным процессом в Киевском национальном университете имени Тараса Шевченко и разработана прогностическая модель главного управления учебной и научно-методической работой.

Ключевые слова: управление, управление учебным процессом, научно-методический центр.

Annotation. The article describes the dynamics of changes in models of educational management in Kiev National Taras Shevchenko University and developing of prognostic model of the main educational, scientific and methodic department.

Key words: management, educational process management, scientific and methodic centre.

Соціально-економічні трансформації, перехід до інноваційної моделі розвитку і входження України до європейського освітнього простору обумовлюють зростання економічної і соціальної значущості вищої освіти. Особливого значення набуває проблема підходу до організації освітньої діяльності й управління вищими навчальними закладами. Адже система управління закладами освіти повинна забезпечувати не тільки високий рівень професійної підготовки, але й конкурентоспроможність майбутнього фахівця у різних галузях виробництва. Розв'язати ці завдання покликана така система управління, яка відповідає динамічним запитам суспільства, з одного боку, і потребам освітянської галузі - з іншого.

Аналіз нормативно-правових документів, архівних матеріалів, спостереження, бесіди та інтерв'ювання суб'єктів управління організацією навчального процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка Університеті засвідчив стійку тенденцію до динамічних змін системи управління організацією навчального процесу, які відповідають загальноєвропейським підходам до забезпечення якості навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Метою дослідження є вивчення динаміки змін моделей управління організацією навчального процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка упродовж 2006-2010 років і розробка прогностичної моделі управління.

Організація навчального процесу завжди була предметом уваги вчених. Значна кількість публікацій останнього часу, присвячених проблемам управління в закладах вищої освіти, свідчить про наявність гострого інтересу до цієї проблеми як у науковців, так і у практиків - керівників різноманітних організацій та підрозділів.

Представляють інтерес наукові дослідження вчених: В. Гуменюк [20], І. Литвинчук [57]; Г. Єльнікова [28, 29], М. Кириченко [45]; В. Пікельня [77, 78]; В. Гладкова, Ю. Федотова [16]; В. Головінов і В. Головінова [17], І. Жерносек [31] та ін.

Водночас поза увагою дослідників залишилися проблеми розвитку структури управління навчальним процесом в університетах в період євро інтеграції.

Управління навчальним процесом в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка охоплює значну частину структурних підрозділів, які забезпечують проведення освітньої діяльності, як структурно-функціонально, так і лінійно.

Для удосконалення організації навчального процесу, запровадження новітніх форм і технологій роботи з факультетами та інститутами у 2006 році в університеті було ліквідовано Управління з навчально-методичної роботи. На його заміну в структурі університету було створено Науково-методичний центр організації навчального процесу (далі - Центр) для забезпечення дотримання державних стандартів освіти, сприяння створенню належних методологічних, навчально-методичних, науково-технічних, організаційних умов при проведенні навчального процесу. Центр, як структурна одиниця підпорядкований ректору; безпосереднє керівництво здійснює перший проректор Університету, а організовує роботу директор (див. схему 1).

Схема 1. Структура Науково-методичного центру організації навчального процесу

Основна мета діяльності Центру полягає в сприянні організації навчального процесу відповідно до чинного законодавства та його науково-методичному забезпеченню в інститутах і на факультетах Університету, впровадженню до навчального процесу сучасних методик та технологій.

Завданням Центру є:

- Узагальнення і аналіз стану організації навчального процесу в Університеті, розробка напрямів його вдосконалення з урахуванням новітніх позитивних освітніх тенденцій в Україні та у Європі, необхідності розвитку вищої освіти в Україні.
- Сприяння факультетам та інститутам у посиленні фундаментальної складової підготовки у Київському університеті, в активному використанні у навчальному процесі результатів та технологій наукового пошуку.
- Розробка та впровадження методичних рекомендацій щодо поліпшення організації навчального процесу та підвищення якості підготовки фахівців в університеті.
- Розробка методичних рекомендацій інститутам і факультетам щодо формування навчальних планів та внесення змін до них.
- Розробка методичних рекомендацій щодо наближення національних освітніх стандартів до Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (EC TS).
- Узагальнення об'єктивних та суб'єктивних складових мотивації студентів до систематичної самостійної роботи.
- Аналіз та розробка методичних рекомендацій щодо організаційних форм контролю самостійної роботи студентів та якості набутих знань.

- Розробка науково-методичних рекомендацій щодо впровадження у навчальний процес сучасних технологій.

- Координація роботи зі студентами в інститутах, на факультетах.

Основні напрями діяльності Центру деталізовано у розподілі функціональних завдань секторів: організації та контролю навчального процесу; науково-методичного забезпечення навчального процесу; комп'ютерних технологій у навчальному процесі; координації роботи зі студентами.

Таким чином, на час створення Центру пріоритетними напрямками в управлінні організацією навчального процесу були: управління навчальним процесом; управління методичною роботою; управління підготовкою навчального процесу; управління інформатизацією і комп'ютеризацією; організація виховної роботи зі студентами.

Результативність діяльності Центру виявилася у нормативно-правових документах (накази, положення), що регламентували організацію навчального процесу на підставі законодавства України про освіту в Університеті в цілому, і на факультетах та в інститутах, зокрема.

У 2008 році на виконання Ухвали Вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка „Про підготовку електронних навчально-методичних матеріалів”, з метою впровадження сучасних інформаційних технологій у навчальний процес, автоматизації самостійної роботи студентів та покращення освіти в цілому, відбулась структурна реорганізація Науково-методичного центру організації навчального процесу шляхом виділення з нього сектору „Комп'ютерних технологій у навчальному процесі” та створення на його базі з вересня 2008 р. Навчально-дослідницького центру інформаційних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка без статусу окремої юридичної особи.

Навчально-дослідницький центр інформаційних технологій (далі - НДЦІТ) утворений із метою проведення єдиної політики в області інформатизації навчального процесу, наукових досліджень, розробки, впровадження й супроводу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка нових інформаційно-комунікаційних технологій; забезпечує розвиток та функціонування інформаційної інфраструктури Університету, здійснює розробку та впровадження програмно-технічних засобів інформатизації навчального процесу, а також проведення науково-дослідних робіт в галузі нових інформаційних технологій (Див. схему 2).

Основними завданнями НДЦІТ є забезпечення факультетів, кафедр, інших підрозділів і служб Університету програмно-технологічною платформою інформатизації навчального процесу на базі інформаційної мережі Університету, сучасних комп'ютерних мультимедійних систем. Центр вирішує задачі інформатизації, у тому числі виконуючи науково-дослідні й інші роботи щодо забезпечення інформаційно-комунікаційними технологіями й ресурсами навчального процесу, наукової діяльності університету.

Схема 2. Структура Навчально-дослідницького центру інформаційних технологій

Отже, створення оптимальних умов для забезпечення якісної підготовки фахівців в Університеті зумовило виділення нової малої форми організаційної структури - Навчально-дослідницького центру інформаційних технологій.

Динаміка змін моделей управління навчальним процесом в Університеті може бути представлена шляхом виокремлення відповідних часових етапів реалізації структурних удосконалень:

- 2006-2008 рр. - етап становлення і розвитку НМЦОНП;
- 2008-2009 рр. - етап виокремлення окремих структурних одиниць, які суттєво впливають на управління навчальним процесом;
- 2009-2010 рр.-етап прогностичних досліджень з проблеми підвищення якості управління навчальним процесом.

Сучасні напрями дослідження з проблеми університетського освітнього менеджменту спрямовані на розробку прогностичної моделі управління навчальним процесом.

Ця модель ґрунтується на аналізі досвіду управлінської діяльності організації навчального процесу в Університеті і враховує сучасні тенденції й особливості розвитку управління вищим навчальним закладом.

Модель представимо схематично (Див. схему 3).

Схема 3. Прогностична модель Головного управління навчальної і науково-методичної роботи

Прогностична модель управління організації навчального процесу є складовим елементом системи управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Функції планування, організації і контролю навчального процесу покладені у прогностичній моделі на *Головне управління навчальної і науково-методичної роботи*, яке бере участь в процесі вироблення, прийняття і реалізації управлінських рішень, спрямованих на удосконалення управління освітнім процесом.

Створення такого підрозділу підпорядковане головній меті: підвищенню якості організації навчальної та науково-методичної роботи в Університеті; координації

діяльності інших структурних підрозділів, які безпосередньо пов'язані з навчальною діяльністю, та структурних підрозділів, які забезпечують навчальний процес.

Для успішного виконання завдань, в складі Головного управління навчальної і науково-методичної роботи, можуть бути такі функціональні структурні підрозділи: відділ освітніх програм та академічної політики; відділ організації і контролю навчального процесу; відділ науково-методичного забезпечення навчального процесу; відділ профорієнтаційної роботи та організації прийому на навчання; відділ міжнародного співробітництва в галузі надання освітніх послуг (очолює координатор ECTS); група інформації та статистики; центр підготовки та перепідготовки іноземних громадян.

Головне управління безпосередньо підпорядковується проректору з науково-педагогічної роботи, першому проректору, про свою діяльність звітує перед ректором і Вченою радою університету.

Цей структурний підрозділ очолює начальник управління, який здійснює безпосереднє керівництво управлінням і несе персональну відповідальність за результати його роботи у відповідності зі Статутом Університету, Правилами внутрішнього розпорядку, Положенням про навчальну і науково-методичну роботу Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Начальнику Головного управління навчальної і науково-методичної роботи підпорядковуються керівники та персонал відділів:

Відділ освітніх програм та академічної політики, група з ліцензування та акредитації, відділ організації контролю навчального процесу, сектор моніторингу якості підготовки фахівців, Сектор перепідготовки кадрів, відділу науково-методичного забезпечення навчального процесу та лабораторія наукового супроводу навчального процесу, відділ профорієнтаційної роботи та організації прийому на навчання, відділ міжнародного співробітництва в галузі надання освітніх послуг, група інформації та статистики, центр підготовки та перепідготовки іноземних громадян.

Процес управління організацією навчального процесу постійно вдосконалюється відповідно до нових вимог та умов розвитку системи вищої освіти. Аналіз роботи за попередній період та оцінювання її ефективності дають змогу оптимізувати кожну управлінську функцію, оновити зміст і методи управління з урахуванням специфіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк В.В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім закладом: Автореферат дис... канд. пед. наук: 31.05.01. /ЦІППО. - К, 2001. - 20 с.
2. Єльнікова Г.В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти: Автореф. дис. ... докт. пед. наук. - К., 2005. - 32 с.
3. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління: Курс лекцій. - К: Вища школа, 2003. - 385 с.
4. Гладкова В.М., Федотова Ю.В. Функції управлінської діяльності менеджера освітньої установи. // Витоки педагогічної майстерності. Збірник наукових праць. Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка - Випуск 6. - 2009. - С. 263-266.
5. Головінов В. Науково-методична служба в системі управління якістю професійно-технічної освіти /В.Головінов, В.Головінова //Освіта і управління. - 1998. - № 4. - С. 65-73.
6. Жерносок І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі. -Х.: Основа, 2008. - 128 с.
7. Кириченко М.О. Системний аналіз взаємозв'язку управління та керівництва загальноосвітнім навчальним закладом //Рідна школа. - 2001. - № 9. - С. 20-22
8. Литвинчук І.А. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності керівника закладу освіти // Теорія та методика управління освітою (електронне наукове фахове видання). - Випуск № 2 (2009 р.). // <http://tme.umo.edu.ua/docs/2/09litshn.pdf> - звірено 02.06.2010].
9. Пікельня В.С. Управління школою. У 2 ч. - Х.: Вид. гр. "Основа", 2004. - 4.1. - 112 с.